

Hoe moeilijk zijn de witjes?

Tekst: Jaap Bouwman & Dick Groenendijk

Elke beginnende vlinderaar loopt er tegenaan. Velen determineren ze niet eens verder maar noemen ze gewoon 'koolwitjes'. Maar zelfs voor een geoefend oog is de herkenning van (voorbijvliegende) witjes lastig. In dit artikel komen zowel de drie algemene soorten aan de orde als de drie zeldzame soorten. Het oranje-tipje, de citroenvlinder en de luzernevlinders worden hier buiten beschouwing gelaten.

De drie algemene witjes De drie meest algemene witjes zijn het klein geaderd witje, klein koolwitje en groot koolwitje. Ze zijn alledrie algemeen en komen vrijwel overal in Nederland voor. Deze soorten zijn algemeen in tuinen en parken aan te treffen.

Klein koolwitje (*Pieris rapa*)

Het klein koolwitje is in vele opzichten een kleine variant van het groot koolwitje. Het belangrijkste verschil vormt de zwarte vlek aan de top van de voorvleugel. De hoeveelheid zwart is niet zo uitgebreid als bij het groot koolwitje en de vlek loopt niet langs de vleugelrand naar beneden (tussen de pijlen op de foto).

Groot koolwitje (*Pieris brassicae*)

Het groot koolwitje is de grootste van de drie vlinders hoewel dit kenmerk vaak moeilijk waarneembaar is als er geen andere witjes aanwezig zijn ter vergelijking. De zwarte vlek aan de top van de bovenkant van de voorvleugel is groot en uitgebreid. De vlek loopt vanaf bijna halverwege de voorvleugel over de vleugelpunt langs de vleugelrand naar beneden (tussen de pijlen op de foto). Verder zijn de twee vlekken op de onderzijde van de voorvleugel duidelijk zichtbaar.

Klein geaderd witje (*Pieris napi*)

Het belangrijkste kenmerk van het klein geaderd witje is het beste waarneembaar aan de onderzijde van de vleugels. Anders dan bij de vorige twee soorten zijn de aders op de onderkant van achtervleugel grijsgroen bestoven. Dit hebben beide andere soorten niet. De zwarte vlek aan de bovenzijde van de voorvleugel loopt net als bij het groot koolwitje langs de vleugelrand naar beneden. Het klein geaderd witje en het klein koolwitje zijn van gelijke grootte en bij vergelijking duidelijk kleiner dan het groot koolwitje.

How difficult are the whites?

Six whites resident in the Netherlands are described, three common species, the Large White (*Pieris brassicae*), the Small White (*Pieris rapae*) and the Green-veined White (*Pieris napi*), and rare whites which may be mistaken for them. These are the Bath White (*Pontia daplidice*), the Wood White (*Leptidea sinapis*) and the Black-veined White (*Aporia crataegi*).

De zeldzame drie In Nederland komen nog drie soorten witjes voor die aanzienlijk zeldzamer zijn. Het resedawitje en het groot geaderd witje zijn zeldzame zwervers. Het boswitje is een vrij zeldzame standvlinder in het zuiden van het land. Bij De Vlinderstichting komen regelmatig waarnemingen van deze drie soorten binnen. Het is goed mogelijk dat het in sommige gevallen om verwarring gaat met de drie algemene witjes.

Resedawitje (*Pontia daplidice*)

Het resedawitje is vrij gemakkelijk van de andere witjes te onderscheiden. De onderkant is in tegenstelling tot de andere witjes groengeel gemarmerd. Het grootste gevaar bij de determinatie van deze soort zijn de vrouwtjes van het oranjepitje. De belangrijkste verschillen vormen de aanwezigheid van een marmerachtige tekening op de bovenkant van de voorvleugel bij het resedawitje. Daarnaast is de vorm en de grootte van de gemarmerde tekening anders.

Groot geaderd witje (*Aporia crataegi*)

Het groot geaderde witje is als standvlinder verdwenen uit Nederland sinds 1966. Jaarlijks komen er echter nog meldingen van deze soort binnen bij De Vlinderstichting. Het groot geaderd witje is het grootste witje van Nederland. Met name de duidelijk aanwezige zwarte vleugeladers op de boven- en onderkant vallen op. In tegenstelling tot de andere witjes zijn er geen zwarte vlekken aanwezig op de voorvleugel.

Boswitje (*Leptidea sinapis*)

Het boswitje behoort sinds kort tot de standvlinders in Nederland. De verspreiding van de soort is echter tot op heden beperkt tot het uiterste zuiden van Limburg, hoewel zwerver selders mogelijk zijn. Het meest opvallende aan het boswitje is het fragiele voorkomen van de soort. Het achterlijf is erg dun en de vlinder is kleiner dan de andere witjes. De vleugels van het boswitje zijn ovaal van vorm en afgerond aan de toppen. Het mannetje heeft een donkergrijs tot zwarte vlek op de vleugelpunt, bij het vrouwtje is deze lichtgrijs of nauwelijks zichtbaar. De vorm en kleur van deze vlek verschilt sterk van de overige witjes.

Foto's: Ab H. Baas, Annette van Berkel, Frans Hodzelmans, Harold van den Oetelaar, Robert Ketelaar, Hans Smeenk, Kars Veling.